

עסקים ולומדים

זווית יהודית אקטואלית לקהילת אנשי העסקים

פרשת בהר, יג' אייר התשע"ו

העוצמה שבענוה

פרשתנו פרשת בהר, פותחת בדגש על כך שהציווי בפסוק הראשון נאמר "בהר סיני". רש"י במקום מביא את דברי מדרש ההלכה "תורת כהנים" השואל "מה ענין שמיטה להר סיני? והלא כל המצוות נאמרו מסיני?"; או במילים אחרות: מדוע דווקא מצוה זו הודגש בה שהיא נתנה מסיני, הרי כל המצוות נאמרו במתן תורה בסיני? עונה המדרש: "מה שמיטה נאמרו כללותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולם נאמרו כללותיהם ודקדוקיהם מסיני". הווי אומר: אין באמת ייחודיות למצוות השמיטה, זו אלא התורה הדגישה את עניין אמירתה בסיני כדי שנלמד ממנה לכל שאר הציוויים שגם הם נאמרו בסיני.

אולם ישנו חוסר דיוק לכאורה בלשון המדרש. נאמר שם: "והלא כל המצוות נאמרו מסיני", ונשאלת השאלה האמנם המצוות נאמרו "מסיני"? הרי הקב"ה נתן את התורה ולא סיני, ולכן הניסוח הנכון היה צריך להיות "נאמרו בסיני". נוסף כי גם במסכת אבות, אותה נוהגים לומר בתקופה זו שבין פסח לשבועות, המשנה נוקטת באותו נוסח: "משה קבל תורה מסיני" ולא "בסיני". מה פשר השינוי הזה?

המדרש המפורסם בבראשית רבה על הפסוק "למה תרצדון הרים גבוהים" (תהילים), מתאר כיצד הקב"ה חיפש הר לתת עליו את התורה. בתחילה באו ההרים הגבוהים והיפים וכל אחד התפאר ביופיו או גובהו ורק הר סיני שתק. בסופו של דבר הקב"ה החליט לתת את התורה על הר סיני, למרות שאיננו מרשים כל כך. המסר שאותו מבקש להנחיל מדרש זה, עשוי לתת כיוון והסבר לניסוח יוצא הדופן של המדרש והמשנה באבות שנקטו במילה "מסיני". לפי הסבר זה התורה נתנה על הר סיני כדי לפתח את מידת הענוה אצל העוסקים בתורה ובמיוחד במנהיגים. מי שמבקש להוביל צריך להיות כמו הר סיני, בטל לעיקר, ולא להכניס כבוד, ואינטרס אישי בתוך שיקולים מקצועיים. הרצון שלנו לעיתים לקבל "קרדיט" או להיראות טוב בעיני אחרים, מאפיל על השיקולים האמיתיים וגורם להחלטות שגויות שאינן בהכרח לטובת הציבור המונהג.

הפרשה פותחת בציווי השמיטה ומשתמשת בביטוי "בהר סיני", למרות שכשמדובר בסיני המילה "הר" היא מעט מוגזמת. הר הוא בדרך כלל גבוה, אולם כדי ללמוד את המצוות ולקיימם בצורה הנכונה צריך לקבל תורה "בסיני", אלא גם "מסיני"; צריך ללמוד מבחירתו של הר סיני כיצד עלינו לנהוג במידת הענוה כדי לקבל את התורה בשלימות בכל מצוה ומצוה. אומץ וענוה.

כך עשה גם משה רבינו שהותרה מעידה עליו כי הוא "עניו מכל האדם אשר על פני האדמה". זו הסיבה שבגללה "משה קבל תורה מסיני". הענוה אפשרה למשה להיות המנהיג הדגול ביותר שקם לעם ישראל. מסירות נפשו ואומץ לבו לעמוד מול אלקים, תוך שהוא טוען טענות קשות כדי להציל את עמו, נבעו מאותה ענוה וביטול. הוא לא חשש לאבד את דרגתו או את קידומו אצל אלקים כאשר עמד בפניו. התלמוד מציין אנשים מסוימים שהיתה להם מידת הענוה באופן ייחודי, דוגמת רבי יהודה הנשיא: "משמת רבי בטלה ענוה". כך גם הלל הנשיא שעליו אומרת המשנה: "לעולם יהי אדם ענוותן כהלל". אנשים אלו היו לא רק מנהיגים משכמם ומעלה. הם עשו גם מעשים אמיצים ביותר של שינוי וביטול מצוות מהתורה מפני שהרגישו שאם לא יעשו זאת קיום התורה כולה יהיה בסכנה.

רבי יהודה הנשיא כתב את התורה שבעל פה במפעל המשנה שלו, על אף שהדבר היה אסור. בכך הוא הצליח למנוע את שכחת התורה מישראל. הלל הנשיא תקן את הפרוזבול - סטר המפקיע את הציווי להשמיט את החובות שהיו לאדם מהשנה השביעית, וכך השאיר לעניים ולנצרכים אפשרות ללוות גם בשנה זו.

כדי לחולל כאלו שינויים וחיידושים נדרשת מהמנהיג ענוה עצומה, שבה הוא מבטל את עצמו כלפי הכלל, ורק כך הוא יכול להרגיש באמת האם מדובר על צורך אמיתי או רק אשליה. ענוה היא הבסיס לכל צורה של מנהיגות שרוצה להוביל למקום טוב יותר, כאשר המנהיג שם במרכז לא את עצמו אלא את אלו שאותם הוא מנהיג.

הרב אשר סבג הוא רב קהילת "הר המוריה"

בארגון רבני צהר חברים למעלה מ-1,000 רבנים ואנשי חינוך, הפועלים בהתנדבות לקדם זהותה היהודית של מדינת ישראל, מתוך הידברות ושותפות. ארגון רבני צהר מבוסס על עקרונות של יושרה ונאמנות למדינה, תוך מחויבות להלכה ולמסורת היהודית.

ארגון צהר מזמין אותך להיות שותף באיחוד החברה הישראלית ובעיצוב דמותה היהודית של מדינת ישראל

לתרומות ולתמיכה בפעילויות של צהר: 1800-071-414 | www.tzohar.org.il

חפשו אותנו ב-f

